

LAKIALOITE 22/2003 vp

Laki opintotukilain 11 ja 14 a §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään opintotuen — opintorahan, asumistuen ja pienituloisten perheiden opintorahakorotusten — korottamista noin 15 prosentilla, ja pienituloisen perheen opintorahan korottamisen ehtona olevien tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen vanhempien puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärän nostamista 13 800 eurosta 16 000 euroon vuodessa, ja jo-

kaisen seuraavan alaikäisen huollettavan puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärää korottavaksi vaikutukseksi asetetaan 1 500 euroa.

Lisäksi lakialoitteessa esitetään asumislisän vuokraton korottamista 308,27 euroon sekä vanhempiensa luona asuvien opiskelijoiden ikärajan poistamista opintorahan määräytymisen ehdoista.

PERUSTELUT

Hallitusohjelman mukaan opiskelijoiden opintososiaalista asemaa on tarkoitus hallituskauden aikana kohottaa, jotta täysipäiväinen ja suunnitelmallinen opiskelu olisi mahdollista. Näin saadaa opiskeluaikoja lyhennettyä ja opiskelijoita aiemmin työelämään paikkaamaan eläkkeelle jääviä työntekijöitä. Tämän yleisesti hyväksytyn tavoitteen saavuttamista tällä lakialoitteella tavoitellaan.

Opiskelijoiden pääasiallinen toimeentulo syntyy opintorahasta ja asumislisästä. Molempien etuuksien reaalitaso on viimeisen vuosikymmenen aikana pudonnut, eivätkä ne nykyisellään riitä kattamaan enää opiskelijoiden välttämättömiä menoja.

Nykyinen opintotukijärjestelmä on ollut käytössä kymmenisen vuotta. Uudistuessaan viime

vuosikymmenen alussa opintotukijärjestelmä paransi opiskelun taloudellisia edellytyksiä. Opintotuen reaalitaso on kuitenkin tämän jälkeen laskenut leikkausten ja inflaation vaikutuksesta. Esimerkiksi opintorahan ostovoima on pienentynyt sen leikkaamisen jälkeen vuodesta 1995 noin 12 prosenttia. Tämän vuoksi yhä useampi opiskelija joutuu käymään työssä rahoittaakseen opintojaan, mikä yleensä hidastaa opintojen etenemistä. Nämä opintotuen reaalitason pudotukset ovat vaikeuttaneet erityisesti niiden opiskelijoiden opiskelumahdollisuuksia, joiden vanhemmilla ei ole mahdollisuutta tukea lastensa opiskelua taloudellisesti. Näin näiden opintososiaalisten etuuksien pieneneminen vaikuttaa opintomahdollisuuksia epätasa-arvoistavasti, vaikka opintotukijärjestelmän eräänä perustar-

koituksena on taata kaikille mahdollisuus opiskelamiseen omasta tai vanhempien varallisuudesta riippumatta.

Tärkeä ongelmakeikka nykyisessä laissa on alimitoitettu vuokratatto asumislisän maksamiselle. Tämän vuokrataton ylittäviä vuokria peritään yleisesti varsinkin pääkaupunkiseudun vuokra-asunnoista, mutta myös muiden kaupunkikeskusten vuokrien hinnat usein ylittävät nykyisen lain vuokrataton. Jotta asumislisä todellisuudessa vastaisi opiskelijoitten asumisen tasoa, on vuokratatto korotettava, koska asumiskustannukset ovat jatkuvasti nousseet, mutta asumislisän määrässä tämä ei ole näkynyt.

Opintotuen ja asumislisän korottamisen ohella on myös poistettava vanhempiensa luona asuvien opiskelijoiden ikäraja opintotuen määrän perusteena. Näin myös nuoremmilla vanhem-

piensa luona asuvilla opiskelijoilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet opiskella vanhempien tulotasta tai omista työmahdollisuuksista riippumatta. Nyky-yhteiskunnassa alle 20-vuotiaankin oletetaan hankkivan itsenäisesti ainakin osan toimeentulostaan, ja nykyisen lain ikäraja saattaa vaikuttaa joidenkin vanhempiensa luona asuvien nuorten opiskelijoiden opiskelupäätökseen. Näin erityisesti tapauksessa, jolloin vanhemmilla ei ole mahdollisuuksia kustantaa nuorensa opintokustannuksia, vaan pienituloisten vanhempien nuori hakeutuu työelämään herkemmin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

opintotukilain 11 ja 14 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 11 ja 14 a §, sellaisina kuin ne ovat laissa 734/2001 seuraavasti:

11 §

Opintorahan määrä

Jollei 17—22 §:stä muuta johdu, opintorahan määrä kuukaudessa on:

1) vanhempiensa luona asuvalle opiskelijalle 121,85 euroa korkeakoulussa ja 73,50 euroa muussa oppilaitoksessa;

2) muualla kuin vanhempiensa luona asuvalle opiskelijalle 145,06 euroa korkeakoulussa ja 96,70 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on alle 18-vuotias; sekä

3) muualla kuin vanhempiensa luona asuvalle opiskelijalle korkeakoulussa 297,86 euroa ja muussa oppilaitoksessa 245,64 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta tai on avioliitossa taikka elatusvelvollinen.

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempiensa omistamassa asunnossa, joka on samassa kiinteistössä kuin vanhemman vakituinen asunto, opintoraha myönnetään samansuuruisena kuin vanhempiensa luona asuvalle opiskelijalle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että opintorahan määrä voi olla myös muissa oppilaitoksissa sama kuin korkeakouluissa, jos opintoihin ei liity opintososiaalisia etuja.

Jos vanhempien tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 16 000 euroa vuodessa, opintorahoja voidaan korottaa seuraavasti:

1) 121,85 euron opintorahaa enintään 145,06 eurolla;

2) 73,50 euron opintorahaa enintään 96,70 eurolla;

3) 145,06 euron opintorahaa enintään 145,06 eurolla; ja

4) 96,70 euron opintorahaa enintään 96,70 eurolla.

Vanhempien puhtaiden ansio- ja pääomatulojen enimmäistä yhteismäärää korotetaan jokaisesta seuraavasta alle 18-vuotiaasta huollettavasta 1 500 eurolla.

Korotus pienenee jokaista tulorajan ylittävää täyttä 1 550 euroa kohden 10 prosenttia. Yhteenlasketun tulon ylittäessä 29 900 euroa korotusta ei makseta.

Oikeus 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun korkeampaan opintorahaan iän perusteella alkaa sen kuukauden alusta, jona tuensaaja täyttää asianomaisessa kohdassa säädetyn iän.

14 a §

Asumislisän määrä

Asumislisän määrä on 80 prosenttia kuukausivuokrasta, käyttövastikkeesta taikka niihin rinnastettavista vuokrasopimuksen tai asumisoikeussopimuksen mukaisista kiinteän suurui-

sista kuukausittaisista asumismenoista. Asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon 308,27 euron ylittävältä osalta. Opiskelijan osuus asumismenoista saadaan jakamalla koko asunnon asumismenot asukkaiden lukumäärällä, jollei erityisestä syystä hyväksytä muuta jakoperustetta.

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 67,70 euroa kuukaudessa. Kansanopiston tai liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla opiskelevan, oppilaitoksen asuntolassa asuvan opiskelijan asumislisän määrä on 67,70 euroa kuukaudessa.

Ulkomailla opiskelevan asumislisän määrä on 207,95 euroa kuukaudessa. Opetusministeriö voi määrätä, että ulkomailla opiskelevan asumislisä on tätä pienempi, jos opiskelumaan vuokrataso on alhainen.

Asumislisää ei makseta, jos asumismenot ovat alle 33,63 euroa kuukaudessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Helsingissä 6 päivänä toukokuuta 2003

Leena Rauhala /kd